

Η ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΣΤΟΝ ΟΙΚΟ ΤΟΥ ΠΑΤΡΟΣ
"Εἰς ἑαυτὸν δὲ ἐλθὼν εἶπε... πορεύσομαι πρὸς τὸν
πατέρα μου"
(Λουκ. ιε' 17)

1. Δύο εἶναι οἱ τρόποι μέ τούς ὁποίους ὁ ἄνθρωπος, ὡς τέκνον Θεοῦ, εἶναι δυνατόν νά ἀπομακρυνθῆ ἀπό τόν Θεόν. Μέ τήν ἁμαρτία καί τήν αἵρεση.

Καί τά δύο αὐτά εἶδη τῆς ἀνταρσίας τοῦ ἀνθρώπου ἔχουν ὡς προϋπόθεση τήν ἐλεύθερη βούλησή του καί διαπράττονται μέσα σέ μιᾶ ἐσφαλμένη αὐτοσυνειδησία, γι' αὐτό καί τόν καθιστοῦν υπεύθυνον ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. *"Οὐδένα ὁ Θεός ἀναγκάζει μή βουλόμενον πειθαρχεῖν"*¹. Ὅποιος φέρει βαρέως τήν κηδεμονία τοῦ Θεοῦ Πατρός ἀφήνεται ἐλεύθερος νά ἀποδημήσει. Κατά συνέπειαν καί ἡ ἐπιστροφή, ἡ ἀποκατάσταση τῆς ἁρμονικῆς αὐτῆς σχέσεως τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τόν Θεόν εἶναι ὑπόθεση, ὄχι μόνον τῆς Χάριτος τοῦ Θεοῦ, ἀλλά καί τῆς πρωτοβουλίας, τῆς ἀποφάσεως καί τῆς μεταμέλειας - μετανοίας τοῦ αὐτονομηθέντος ἀπό τόν Θεόν ἀνθρώπου. Ἐξ ἄλλου, ὁ Θεός ἀγάπησε ἀπείρως τόν ἄνθρωπον, *"ὥστε τόν υἱόν αὐτοῦ τόν μονογενῆ ἔδωκεν"* (Ἰωάν.3, 16) ὑπέρ τοῦ κόσμου καί *"πάντας ἀνθρώπους θέλει σωθῆναι"* (Α' Τιμ.2, 4) καί *"ἑαυτὸν ἀρνήσασθαι οὐ δύναται"* (Β' Τιμ.2, 12). Ἡ Νέα Διαθήκη τοῦ Θεοῦ μέ τόν ἄνθρωπον, ὑπογεγραμμένη διά τοῦ Τιμίου αἵματος τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ ἐπί τοῦ Γολγοθᾶ, ἐξαλείφει κάθε *"χειρόγραφον"* τῶν ἁμαρτιῶν μας (Κολ. β' 14) καί ἀποκαθιστᾷ τήν *"στολήν τήν πρώτην"* δηλαδή ἀνακαινίζει τό *"κατ' εἰκόνα"*, ὥστε ὅποιος *"ἔλθει εἰς ἑαυτόν"* ἐξ ἁμαρτίας ἢ ἐκ πλάνης εἶναι δεκτός ἀπό τόν Πατέρα καί μπορεῖ νά πορευθῆ ἀπρόσκοτα πρὸς τό *"καθ' ὁμοίωσιν"* καί νά κατακτήσῃ τήν *"ἠ-τασμένην ἡμῖν βασιλείαν ἀπό καταβολῆς κόσμου"*.

Διάκριση καί προσωποληψία δέν ὑπάρχει στόν Θεό. Οἱ ὅποιοι μετανοημένοι, πρώην *"ἄσωτοι υἱοί"* καί τήν *"πρώτην στολήν"* ἐνδύονται καί τόν ἄρρα-

¹ Ζιγαβηνός, παρά Π. Τρεμπέλα, Ὑπόμνημα εἰς τό κατά Λουκᾶν Εὐαγγέλιον, Ἀθήναι 1952, σ. 450.

βώνα τῆς βασιλείας ἐγχειρίζονται. Αὐτή εἶναι ἡ δύναμη τῆς μετανοίας, αὐτό εἶναι τό ἀσύλληπτο μέγεθος τῆς Θείας φιλανθρωπίας.

2. Στήν παραβολή τοῦ "ἀσώτου υἱοῦ", στό Εὐαγγέλιο αὐτό τῆς ἀάπης τοῦ Οὐρανίου Πατρός, προβάλλεται τό τρεπτό τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, ἀλλά συγχρόνως ἀνατρέπεται κάθε ἀπαισιόδοξη σκέψη ἀπελπισίας καί ἀπογνώσεως. Μπορεῖ ὁ " νεώτερος υἱός" δηλαδή ὁ πλέον ἄπειρος, ἀπρόσεκτος, ἀνυποψίαστος, ἢ καί ἐπιπόλαιος ἢ ἀστήρικτος στήν πνευματική ζωή ἢ στήν πίστη ἄνθρωπος νά "ἀποδημήσῃ μακράν" τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ. Ὅμως, ἐφ' ὅσον "ἔλθῃ εἰς ἑαυτόν" τότε ὁ Οὐράνιος καί εὐσπλαχνος Πατήρ, ὁ "ἐτάζων καρδίας καί νεφρούς" καί "μετανοῶν ἐπί κακίαις ἀνθρώπων" καί ἀναμένων τήν μετανοίαν καί ἐπιστροφήν τοῦ ἁμαρτωλοῦ, πρῶτος "τρέχει" γιά νά ἐγκαλισθῇ τόν ἀγαπημένον πάντοτε ἔστω καί ἄσωτον υἱόν Του: "Ἐτι δέ αὐτοῦ μακράν ἀπέχοντος εἶδεν αὐτόν ὁ Πατήρ αὐτοῦ καί εὐσπλαχνίσθη καί δραμῶν ἐπέπεσεν ἐπί τόν τράχηλον αὐτοῦ καί κατεφίλησεν αὐτόν".

"Ὅταν τόν ἀπολωλότα διασῶσαι δέη, (λέει ὁ ἱ. Χρυσόστομος) οὐ δικαστηρίων καιρός, οὐδέ ἀκριβοῦς ἐξετάσεως, ἀλλά φιλανθρωπίας καί συγγνώμης μόνον".

Οἱ μόνες λέξεις πού ἐχρησιμοποίησε ὁ εὐτυχῆς πατήρ ἦταν "ὁ υἱός μου", "τέκνον", "ὁ ἀδελφός σου", ὁ πρῶην "νεκρός" πού ἀνέζησε ὁ πρῶην "ἀπολωλός" πού εὐρέθη.

3. Στήν παραβολή τοῦ "ἀσώτου υἱοῦ" προβάλλεται ἀπό τόν Κύριο ἡ ἀνθρώπινη πλευρά στό κεφάλαιο τῆς Χάριτος καί τῆς σωτηρίας τοῦ ἀνθρώπου: ἡ μετάνοιά του, ἡ ἀλλαγὴ τῆς καρδίας καί τῆς διανοίας του. Ἡ ἀπόφασή του νά ἀναγνωρίσῃ τήν δραματική του κατάστασι μακράν τῆς παρουσίας καί τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ. Στίς δύο προηγούμενες παραβολές τοῦ ἱερέως κεφαλαίου τοῦ Λουκᾶ προβάλλεται περισσότερο ἡ θεία πλευρά τῆς Χάριτος. Ἡ ἀναζήτησι καί ἡ σωτηρία τοῦ πλανηθέντος προβάτου ὑπό τοῦ κακοῦ ποιμένος καί ἡ ἀνεύρεσι τῆς ἀπωλεσθείσης δραχμῆς προβάλλουν τήν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ πού ἀναζητᾶ καί "καταδιώκει" μέ τό ἔλεός Του τόν ἁμαρτωλό, διότι

"ού θέλει τόν θάνατον τοῦ ἁμαρτωλοῦ ὡς τό ἐπιστρέψαι καί ζῆν αὐτόν" .

Ἡ ἀγάπη καί ἡ Χάρις τοῦ Θεοῦ προσφέρονται στόν ἁμαρτωλό ἄνθρωπο ἀφειδόμενα καί ἀπροϋπόθετα χωρίς ὄρους: "ὅτι αὐτός πρῶτος ἠγάπησεν ἡμᾶς" (Α΄ Ἰωάν. δ΄ 19). "Συνίστησιν δέ τήν ἑαυτοῦ ἀγάπην εἰς ἡμᾶς ὁ Θεός ὅτι ἔτι ἁμαρτωλῶν ὄντων ἡμῶν Χριστός ὑπέρ ἡμῶν ἀπέθανεν" (Ρωμ. ε΄ 8).

Καί μέσα ἀπό τά ἀνεπανάληπτα αὐτά θεῖα κείμενα φαίνεται πόσο διαφέρουν μεταξύ τους ἡ δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ ἀπό τήν δικαιοσύνη τῶν ἀνθρώπων. Σημειώνει ὁ μακαριστός Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν Χριστόδουλος: "Ποτέ του δέν κατόρθωσε ὁ ἄνθρωπος νά φέρη ἀπ' εὐθείας τόν πεσμένο στήν ἀνόρθωσι χωρίς προηγουμένως νά τόν περάσῃ ἀπό τήν ἐξιλαστήριο κριτική του. Ὅση κι ἂν διέθετε διάθεσι συγγνώμης καί ἐπιεικείας, πάντοτε ὑπεχρέωνε τόν ἔνοχο καί ἁμαρτωλό, καίτοι μετανοοῦντα νά διανύσῃ, γιά τήν ἀποκατάστασί του πορεία μεγαλύτερη καί ὀδυνηρότερη ἐκείνης πού ἐβάδισε ἀποστατῶν. Πάντοτε ὁ ἄνθρωπος, κρίνοντας τόν ἄλλον μέ τά ἀνθρώπινα μέτρα, ἔθεσε σάν προϋπόθεσι τῆς συγγνώμης, τήν ἱκανοποίησι τῆς Δικαιοσύνης μέ τήν ἄρσι τοῦ σταυροῦ τοῦ λυτρωμοῦ καί τόν ὑπεχρέωσε νά διορθώσῃ τήν στιγμιαία παρεκτροπή του μέ μακροχρόνια ποιητή"². Τοῦτο εἶναι ἀσυμβίβαστο καί ξένο πρός τήν ἀπέραντη ἀγάπη τοῦ Θεοῦ.

4. Ἐνεκα ὁμως τῆς ἀνθρώπινης μικροψυχίας μας πρός τόν συνάνθρωπό μας, εἴτε αὐτός θεωρεῖται «ἁμαρτωλός» εἴτε «πλανεμένος στήν πίστη», στεκόμαστε συχνά ἀπέναντί του, ὡς ὁ Φαρισαῖος ἔναντι τοῦ Τελῶνη, ἢ ὡς ὁ "πρεσβύτερος υἱός" ἔναντι τοῦ "νεωτέρου". Ἐκδηλώνουμε, ἐνίοτε μάλιστα καί ἐνσυνείδητα, τήν ἴδια συμπεριφορά καί τό ἴδιο πνεῦμα τοῦ πρεσβυτέρου υἱοῦ. Ἀξιῶνομε νά ἔχωμε ἐπί τῆς "ουσίας", ἐπί τῶν ἀποφάσεων τοῦ Πατρός μας, δικαιώματα ὅπως ἀξίωσε καί ὁ "πρεσβύτερος υἱός". Ἀντιτιάσσομε μάλιστα στόν Οὐράνιο Πατέρα μας ὅτι "οὐδέποτε ἐντολήν σου παρήλθον". "Τό παράδειγμα τοῦ μεγαλυτέρου υἱοῦ φανερώνει πῶς ὁ ἄνθρωπος εὐ-

² Χριστοδούλου Παρασκευαῖδη Μητροπολίτου Δημητριάδος, Κυριακάτικοι Ἀντίλαλοι, Ἀθῆναι, σσ.127-128)

κολα διατρέχει τόν κίνδυνο νά βρίσκεται μέν στό "σπίτι" τοῦ Θεοῦ, στήν Ἐκκλησία, καί ὁμως νά εἶναι ἀποξενωμένος ἀπό τήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ"³. Ἀντί νά "ἔλθωμε εἰς ἑαυτούς" καί νά ἔχομε πλήρη συναίσθηση τῆς μικρότητός μας καί τῆς ἀναξιότητός μας, ρίχνωμε τά λάθη στόν Πατέρα μας καί Τοῦ ζητᾶμε μέ ἀλαζονικό τρόπο, νά ἔχουμε καί λόγο στό πῶς Ἐκεῖνος θά κρίνει καί θά δεχθῆ κάθε ἐπιστρέφοντα "ἄσωτον υἱόν".

Δέν μᾶς ἀρκεῖ τό ὅτι ἐμεῖς εἴμαστε τέκνα Θεοῦ, εὐτυχεῖς στήν ὑπηρεσία τοῦ Πατρός, καί ὅτι ἀπολαμβάνομε τήν Χάρη τοῦ Θεοῦ καί τίς ἀμέτρητες δωρεές Του μέσα στήν Ἐκκλησία. Θέλωμε νά ἔχουμε καί τό μονοπώλιο, πράγμα πού δείχνει ἔλλειψη ἀγάπης, χωρίς τήν ὁποία "εἴμαστε οὐδέν".

5. Ἐπίλογος

Ἡ ἀνταρσία καί ἡ ἀπομάκρυνση τοῦ Ἀδάμ ἀπό τόν Θεό, ὅ,τι δηλαδή ἀποκαλοῦμε "προπατορικό ἀμάρτημα", συνετελέσθη ὄχι ἐπί ἠθικῆς βάσεως, ἀλλά ἐπί ἐκκλησιαστικῆς. Δηλαδή ἀπεσπάσθη ὁ Ἀδάμ ἀπό τήν κοινωνία καί τήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ. Προτίμησε τό "εὐαγγέλιο τοῦ ὄφους", δηλαδή ὅτι μπορεῖ νά ζήσει μακριά ἀπό τήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καί ξεγελάστηκε αὐτάρεσκα ἀπό τήν ὑπόσχεση τοῦ Πονηροῦ, ὅτι "θεοί ἔσεσθε". Αὐτό συμβαίνει συχνά καί στόν σύγχρονο ἄνθρωπο, ἰδιαίτερα ὅταν ἐνστερνίζεται τίς ἐωσφορικές δοξασίες τῶν σειρήνων τῆς λεγομένης "Νέας Ἐποχῆς", τό δόγμα τῆς ὁποίας εἶναι ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι θεός κατ' οὐσίαν. Εἶναι λοιπόν δεδομένη ἡ ἀνταρσία του, ἀφοῦ μ' αὐτό τόν τρόπο καταργεῖται ὁ Νόμος τοῦ Θεοῦ καί νόμος εἶναι τό θέλημα τοῦ ἴδιου τοῦ ἀνθρώπου. Ἄθεος γιά τήν "Νέα Ἐποχή" δέν εἶναι πλέον αὐτός πού δέν πιστεύει στόν Θεό, ἀλλά αὐτός πού δέν πιστεύει στόν ἑαυτό του. Ἔτσι ὁ αὐτονομημένος σύγχρονος ἄνθρωπος ἐπιλέγει νά ζῆ ὑλιστικά, εὐδαιμονιστικά, ἀπάνθρωπα, χωρίς ἠθικούς νόμους καί φραγμούς. Ἡ σύγχρονη νέα αὐτή κατάσταση τῆς ἀνταρσίας τοῦ ἀνθρώπου δέν εἶναι βεβαίως ἀσχετη μέ τήν πρώτη δηλαδή τήν διάσπαση τῆς κοινωνίας του μέ τόν Θεό, ἀφοῦ τό κύριο ἀξίωμα

³ Κ. Γρηγοριάδη, Λόγος καί ὑπαρξη, Ἀθήναι, σ. 135.

τοῦ ἀνθρώπου τῆς "Νέας Ἐποχῆς" εἶναι "ζῆσε ὅπως θέλεις, κάνε ὅ,τι θέλεις, πέθανε ὅπως θέλεις, αὐτός εἶναι ὁ νόμος".

Ὁ ἄνθρωπος, ὅμως, πλασθείς "κατά τὴν εἰκόνα" τοῦ Θεοῦ, δηαδὴ ἔχοντας ὡς τέλειο ἀρχέτυπό του τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, ὁ Ὅποῖος εἶναι "ἡ εἰκόνα τοῦ Θεοῦ τοῦ ἀοράτου" (Κολ. α' 15) οὐδέποτε παύει νὰ εἶναι "υἱός Θεοῦ", ἀκόμη καὶ ὅταν ἀμαυρώνεται τό "κατ' εἰκόνα" του. Γι' αὐτό καὶ ὁ Θεός ἀναμένει πάντοτε τὴν ἐπιστροφή στό σπίτι τοῦ ἀμαρτωλοῦ ἢ πλανημένου υἱοῦ Του. Ἀπό τὴν παραβολή τοῦ ἀσώτου, ἀλλά καὶ ἀπό ὀλόκληρο τό σωτηριῶδες κήρυγμα καὶ τό ἔργο τοῦ Κυρίου μας φανερώνεται ἡ ἀνεκτίμητη ἀξία τοῦ κάθε ἀνθρώπου. Τόση πού "χαρά ἐν τῷ οὐρανῷ ἔσται ἐπὶ ἐνὶ ἀμαρτωλῷ μετανοοῦντι" (Λουκ. ιε' 7).

Ἡ ἀγάπη τοῦ Οὐρανίου Πατέρα μας γιὰ κάθε ἄνθρωπο εἶναι δεδομένη καὶ ἀποτελεῖ τὴν δύναμη καὶ τὴν ἐλπίδα κάθε ἀγωνιζομένου Χριστιανοῦ, ἰδιαιτέρως ἐκεῖνου πού παραστράτησε, ἀκουσίως ἢ ἐκουσίως, στόν δρόμο τῆς ἀμαρτίας ἢ τῆς πλάνης. Ὁ μετανοημένος "ἄσωτος υἱός" εἶναι ἐξ Ἰσου ἄξιός τῆς θείας ἀγάπης ὅπως καὶ ὁ "πρεσβύτερος". Ἡ ἀποδημία του εἰς "χώραν μακράν" δέν τοῦ στερεῖ τό δικαίωμα νὰ ξαναβρεθῇ μέσα στό πατρικό σπίτι, στήν Ἐκκλησία, μαζί μέ τόν "πρεσβύτερο υἱό". Ἡ ἐπιστροφή ὅμως ἀπαιτεῖ γεναιότητα ψυχῆς, πού εἶναι τό σωτήριο ἀποτέλεσμα τῆς ταπείνωσης, τῆς ἔμπρακτης μετάνοιας, τῆς συναίσθησης καὶ ἀναγνώρισης τῆς ἀποτυχίας μας: "Ἀναστάς πορεύσομαι πρός τόν πατέρα μου καὶ ἐρῶ αὐτῷ· πάτερ, ἤμαρτον εἰς τόν οὐρανόν καὶ ἐνώπιόν καὶ οὐκέτι εἰμί ἄξιός κληθῆναι υἱός σου". Οὔτε ἡ πλάνη στήν πίστη οὔτε ἡ ἀμαρτία ἔχουν τὴν δύναμη νὰ καταργήσουν τὴν σχέση κάθε "υἱοῦ" μέ τόν Οὐράνιο Πατέρα καὶ νὰ ἀνακόψουν τὴν ἐπιστροφή στόν Οἶκο τοῦ Πατρός σέ ἕναν μετανοημένο ἐπιστρέφοντα υἱό. Πάντοτε ὑπάρχει ἡ ἐλπίδα τῆς ἐπιστροφῆς στήν Ἀλήθεια καὶ στήν σωτηρία. Ἡ ἀπέραντη ἀγάπη τοῦ Πατρός γιὰ κάθε πλάσμα Του ἀναμένει αὐτή τὴν ἐπιστροφή: "καὶ δραμῶν (ὁ πατήρ, πρῶτος) ἐπέπεσεν ἐπὶ τόν τράχηλον αὐτοῦ καὶ κατεφίλησεν αὐτόν". "Ἐν τούτῳ ἐστὶν ἡ ἀγάπη,

ούχ ὅτι ἡμεῖς ἠγαπήσαμεν τόν Θεόν, ἀλλ' ὅτι αὐτός ἠγάπησεν ἡμᾶς καί ἀπέστειλε τόν υἱόν αὐτοῦ ἰλασμόν περί τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν" (Α΄ Ἰω. δ΄ 10). Ὡς "υἱοί τοῦ Θεοῦ κατά χάριν" εἴτε στήν τάξη τοῦ "πρεσβυτέρου" εἴτε στήν τάξη τοῦ "νεωτέρου" υἱοῦ βρισκόμαστε, εἴμαστε κεκλημένοι στό "Δεῖπνον τῆς Βασιλείας", χωρίς ἐξαίρεση.

Ἄς δεχθοῦμε λοιπόν ἀνεπιφύλακτα τό μήνυμα τῆς παραβολῆς τοῦ "ἀσώτου υἱοῦ", καί ἄς τήν ἐρμηνεύσουμε, ὅπως εὐστοχα ἔχει χαρακτηριστεῖ, δηλαδή ὡς τήν σύνοψη ὀλοκλήρου τοῦ Εὐαγγελίου τῆς Χάριτος, τό ὁποῖο μάς διδάσκει τόν ἀσφαλῆ δρόμο καί τρόπο τῆς ἐν Χριστῷ σωτηρίας μας.